

لیکونکی: کوني پیک «Connie Peck» .
منبع او دخپړیدو نیټه: کمان دریم «2026-10-17» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

یو کس د بایو خطر سپین سوت او نیلي دستکشي اغوندي . عکس د جان کوپریوا لخوا
په انسپلاش کې

یوه بله د اندېښنې وړ موضوع: بیولوژیکي وسلې

Something Else to Worry About: Biological Weapons

وروستي راپورونه چې ګواکې په یوه روسي بیولوژیکي لابراتوار کې یوه ځوانه ښځه ناروغه شوې او مړه شوې ده، د اني جیکبسن له نوي کتاب، «بیولوژیکي جګړه: یو سنا ریو» (Biological War: A Scenario) سره ورته والی لري . موږ باید څومره اندېښمن واوسو؟

Recent reports that a young woman working in a Russian biolab became ill and died echo Annie Jacobsen's new book, Biological War: A Scenario. How concerned should we be?

څو مياشتې وړاندې، ما د اني جيکوبسن د نوي غير افسانوي کتاب، بيولوژيکي جنگ: يوه سناريو، د خبريدو دمخه يوه کاپي امر کړه، کوم چې د هغې د غوره کتاب، اتومي جنگ: يوه سناريو څخه تعقيب شو - نه دا چې زه د موجود خطرونو په اړه لوستل خوښوم، بلکه ځکه چې زه د معلوماتو غوښتونکي يم او احساس کوم چې دا مهمه ده چې خبر پاتې شم. مگر کله چې دا څو اونۍ وروسته راوړسيد، سره له دې چې د هغې د اتومي کتاب په اړه يې د نظر يوه توتيه ليکلې وه، چې عنوان يې و، "ولې موږ د اتومي جگړې په اړه له فکر کولو څخه ډډه کوو - او ولې موږ بايد ونه کړو،" د هزمت سوتونو کې د نارينه وو د ويرونکي پوښ انځور ليدلو وروسته، ما دا د لوستلو پرځای د خپلې مطالعې په کتاب الماری کې پټ کړ - د ورته دليلونو لپاره چې ما په خپله پخوانۍ مقاله کې بحث کړی و: زه نه غوښتل پوه شم!

مگر په روسيه کې د بایولوب حادثې وروستي راپورونو وروسته، ما دا د کتاب الماری څخه ترلاسه کړ او په دوو ورځو کې يې ولوستل.

سپارښتنه شوې...

مظاهره کوونکي د OpenAI پراختيا کونکو کنفرانس بهر راټول شوي د مصنوعي ذهانت 'ناوړه استعمال'، اتومي جگړه پدې پيړۍ کې انسانيت ته د ورکيد و گواښ رامینځته کوي: د لانسيت مطالعه

ترمپ د ICE اجنټان هوايي ډگرونو ته ليري ځکه چې DHS بې تمویل پاتې دی دا يو نوم لري:

د فاشيزم په کتاب کې "سناريو" د "بيولوژيکي وسلو لابر اتوار حادثې" ده، چيرې چې يو ساينس پوه چې د نيومونیک طاعون په وژونکي بيولوژيکي وسلو بدلولو لپاره کار کوي پښیماني تجربه کوي او هڅه کوي چې دا له منځه یوسي. مگر هغه کوچنۍ اور چې هغه روښانه کوي د چاودنې لامل کيږي چې د یرسینیا پېښتیس باکتریا (کوم چې د طاعون لامل کيږي) فضا ته هڅوي. په دې پروسه کې، هغه د خپل وسله وال نيومونیک طاعون سره اخته کيږي، که څه هم هغه لا تر اوسه نه پوهيږي. که څه هم زموږ ډيری يې د BWC پياوړتيا په اړه په مستقيم ډول خبرو اترو اغيزه نشي کولی، داسې شيان شتون لري چې موږ يې کولی شو د داسې هڅو ملاتړ وکړو او د مخ په زیاتيدونکي جدي خطرونو کمولو لپاره چې موږ ورسره مخ يو.

بله سهار، هغه د اعتراف کولو لپاره يوې ارتودوکس کليسا ته ځي چيرې چې، د اعتراف په مينځ کې د توخي کولو سره، هغه پادري او همدارنگه په قطار کې بل کس - د

بهرنيو اسعارو د طب زده کونکي، چې بيرته په دې کوچني روسي ښار کې د کورنۍ سره ليدنه کوي - په ناروغۍ اخته کوي مخکې لدې چې لږ وروسته بيرته متحده ايالاتو ته راستون شي، چيرې چې هغه زده کړه کوي او د بي کوره خلکو سره رضاکارانه کار کوي. زده کونکي وروسته په سکيډ روکي نمرې اخته کوي، چې په پايله کې، لومړني ځواب ويونکي چې د دوی سره د مرستې لپاره راځي او په نهايت کې، د لاس انجلس ټول ښار اخته کوي.

د هغه د اعتراف وروسته، ساينس پوه ځنگل ته ځي ترڅو ځان ووژني مگر د طاعون نښو څخه سقوط کوي. هغه د نړيوال ښکار سفر کې د نارينه وولخوا وموندل شو، څوک چې د خولې څخه خولې بيا ژوندي کولو اداره کوي او هغه بيرته خپل د ښکار ځای ته وړي، چيرې چې هغه د چارواکو لخوا راټول شوی. د يوځای يوډی خوړلو، د ورته سونا او بخار حمام کارولو او په ورته وين کې هوايي ډگر ته د تگ وروسته، اووه ښکاريان د نړۍ له اوو براعظمونو څخه شپږو ته الوتنې کوي، پداسې حال کې چې يو بل يې په سمندري کروز کې ځي — په خپلو الوتنو او سمندري سفرونو کې د نيومونیک طاعون خپروي — او بالاخره په ټوله نړۍ کې.

د نړۍ په حقيقي سناريو کې، چې د اکتوبر په دوهمه نيټه راپور شوی، دريا شپيلووا، يوه ۲۸ کلنه لابراتوار تخنيکينه چې د سا بيريا په ايرکوتسک کې د "طاعون ضد انستيتيوت" کې کار کوي، د روسيې د چارواکو په وينا، د "نامعلوم ايتيولوژي سينه بغل" له امله مړه شوه. د روسيې يوې خبري ادارې راپور ورکړی چې هغې د تيست ټيوب مات کړی و چې د نيومونیک طاعون د ناروغۍ ژوندي باکتریا پکې شامله وه، چې په پراخه کچه اټکلونه يې رامینځته کړل چې هغه په حقيقت کې د نيومونیک طاعون له امله مړه شوی وه.

دا اندېښنې د راپورونو له مخې پياوړې شوې چې د روسيې روغتيايي چارواکو په هغه لابراتوار کې چې هغې کار کاوه، هغه روغتون چې هغه پکې مړه شوه، او نورو نږدې روغتونونو کې پراخ قرنطین محدودیتونه وضع کړل. گاونډيانو دا هم راپور ورکړ چې کارگرانو په محافظتي جامو او گازو ماسکونو کې په مکرر ډول هغه ودانۍ چې هغه پکې اوسېده غبر متنن کړې، اوسيدونکو ته يې وويل چې دا "د کا کروچ لپا ره" ده، که څه هم ودانۍ هيڅ کاکروچ نلري. په دې وروستيو کې، د روسيې روغتيا ادارې ټينگار وکړ چې د "په سيمه کې د زرگونو خلکو" په تعقيبې ازموينو کې طاعون نه دی موندل شوی.

د روسيې د عامې روغتيا چارواکو عمومي ناڅرگندتيا (په روسيه کې د بحرانونو لپاره يوه پېژندل شوې لوبه) د نړيوال روغتيا سازمان، متحده ايالاتو او نورو حکومتونو څخه د نورو معلوماتو لپاره د بېرنيو غوښتنو په ځواب کې په ټوله نړۍ کې د پام وړ اندېښنې لامل شوې.

کله چې له هغه وپوښتل شول چې ایا د هغې مړینه د بایو وسلو سره تړاو لري، ولسمشر پونالډ ترمپ په ډیر ډاډ سره ځواب ورکړ، "موږ داسې فکر نه کوو." هغه د چینایي چارواکو لخوا د کووید - 19 سره د نړیوالې وبا کیدو د مخه د چلند په اړه ورته والی هم ومانه: "چین ډیر څه ونه ویل، او روسیه هم ډیر څه نه وایي."

د بیولوژیکي وسلو کنوانسیون د دې مخنیوي لپاره ټاکل شوی و، بیا د شوروي پټ بیولوژیکي وسلو پروګرام راغی.

3.120 د ۱۹۲۵ کال د جنیوا پروتوکول د بیولوژیکي وسلو کارول منع کړل، خو د هغو پراختیا یا درلودل یې منع نه کړل. که څه هم دا پروتوکول په ۱۹۲۰ او ۱۹۳۰ لسیزو کې د یو شمېر هېوادونو لخوا تصویب شو خو متحده ایالاتو تر ۱۹۷۵ کال پورې هغه تصویب نکړ.

د متحده ایالاتو د بیولوژیکي وسلو له پروګرام څخه د ۲۷ کلونو تېرېدو وروسته، ولسمشر ریچارډ نیکسن د ۱۹۶۹ کال د نومبر په ۲۵مه په ناڅاپي توګه اعلان وکړ چې متحده ایالات به په یو اړخیزه توګه د بریدګرو بیولوژیکي وسلو خپل پروګرام پای ته ورسوي. هغه وویل: "متحده ایالات به د وژونکو بیولوژیکي موادو او وسلو، او د بیولوژیکي جګړې له ټولو نورو لارو چارو څخه لاس واخلي... [او] خپلې بیولوژیکي څېړنې به یوازې دفاعي اقداماتو، لکه واکسیناسیون او خوندیتوب ته اړتیا ته محدودې کړي." په راتلونکو کلونو کې، د متحده ایالاتو د بیولوژیکي وسلو ټولې زېرمې له منځه یووړل شوې او دا پروسه د ۱۹۷۲ کال په مې میاشت کې بشپړه شوه.

وروسته، د ملګرو ملتونو د بې وسلې کولو کنفرانس د "بیولوژیکي وسلو کنوانسیون" (BWC) په اړه خبرې اترې وکړې. دا لومړنۍ څو اړخیز تړون و چې د ډله ییزې وژنې د وسلو یوه بشپړه کټګوري یې منع کړه. دغه کنوانسیون د ۱۹۷۲ کال د اپریل په ۱۰مه د لاسلیک لپاره وړاندې شو او په همدې ورځ د متحده ایالاتو، لویې بریتانیا او شوروي اتحاد لخوا لاسلیک شو. دا تړون د ۱۹۷۵ کال د مارچ په ۲۶مه نافذ شو. اوسمهال، ۱۸۹ هېوادونه د دې کنوانسیون غړي دي او څلور نور هېوادونه یې لاسلیک کونکي دي؛ یوازې څلور هېوادونه له دې کنوانسیون څخه بهر پاتې دي.

خو، څرنگه چې دا په خپل ډول لومړنی تړون و، نو د بیولوژیکي وسلو په کنوانسیون (BWC) کې د څارنې او تایید هغه مهمې کړنلارې نه وې شاملې چې وروسته د کیمیاوي وسلو په کنوانسیون کې ځای پر ځای شوې. په دې کې د بیولوژیکي تاسیساتو یا فعالیتونو په اړه د تایید وړ اجباري اعلانونو غوښتنه نشته؛ د مقرراتو د رعایت د تایید لپاره هېڅ ډول تفتیش یا له ځایونو څخه لیدنه نه ترسره کېږي؛ د پلي کېدو د څارنې لپاره هېڅ نړیوال سازمان نشته؛ او د مقرراتو نه رعایتولو په صورت کې هېڅ جریمه یا سزا نه ده ټاکل شوې. البته، د ملګرو ملتونو امنیت شورا ته شکایت کېدای شي (خو دا شکایتونه د امنیت شورا د پنځو دايمي غړو لخوا د ویتو حق له ګواښ سره مخ کېدای شي). د دې کنوانسیون

د پلي کولو په کوچني ملاتړي واحد کې يوازې څلور کارکوونکي فعاليت کوي، په داسې حال کې چې د کيمياوي وسلو په کنوانسيون کې له ۵۰۰ څخه ډېر کارکوونکي شتون لري. سره له دې چې شوروي اتحاد په ۱۹۷۲ کال کې د BWC لاسليک کوونکی شو، شوروي اتحاد په پټه توګه د بريد کونکي بيولوژيکي وسلو پراختيا او توليد ته دوام ورکړ چې د نړۍ ترټولو لوی او خورا پيچلي بيولوژيکي وسلو پروګرام شو، د هيواد په ګوټ ګوټ کې د ۵۰-۶۰ بيولوژيکي څيړنيزو تاسيساتو سره، چې ۶۵۰۰۰ کسان يې په کار ګمارلي وو. موخه يې دا وه چې "د بيا ترکيب کونکي DNA لخوا ممکنه شوي تخنيکونو په کارولو سره بهرني بيولوژيکي وسلې رامینځته کړي." بيا ترکيب کونکي DNA، چې د جينيایتي انجینري په نوم هم يادېږي، د نوي ناروغيو رامینځته کولو لپاره د دوو بشپړ مختلف ډولونو څخه د DNA سره يوځای کول شامل دي.

د دې لوی بيولوژيکي وسلو پروګرام نه کشف کول د سړې جګړې ترټولو لوی استخباراتي ناکامي وه ځکه چې دا په لويديځ کې تر ۱۹۸۹ پورې په بشپړ ډول نامعلوم و، کله چې يو شوروي ساينس پوه، ولاديمير پاسيچنيک، وټېټيد، د برتانوي استخباراتو خدماتو او CIA ته يې د لوی پروګرام او د هغې د وژونکو زيرمو توضيحاتو سره حيران کړ. دوی زده کړل چې شورويانو "په جينيایتي ډول د انټي بيوتيکونو په وړاندې د مقاومت لپاره د يرسينيا پېسټيس يو ډول انجینر کړی و" او همدارنګه يې د لابراتوارونو په يخچالونو کې د نورو وژونکو ناروغيو لوی مقدار ذخيره کړی و، لکه چيچک، انټراکس، ايپولا، ماربورګ ويروس ناروغي، او ډيری نور - ټول په خورا شیطاني ډول د نفوسو د وژلو لپاره وسله وال شوي وو.

د دې بابو وارفير پروګرام ويروونکی حد وروسته د نورو منحرف شوروي ساينس پوهانو لخوا تاييد شو، په ځانګړې توګه په ۱۹۹۱ کې د شوروي اتحاد له ړنګېدو وروسته. د ۱۹۹۲ په جنوري کې، بوريس يلتسين ومنله چې هغه د دې پروګرام په اړه پوهېږي او ژمنه يې وکړه چې انستيتيوټونه به وټيږي، د دوی رييسان به تقاعد کړي، او د نړيوالو تفتيشونو غوښتنه به وکړي. مګر هغه دوه جنرالان چې هغه د دې ماموريت د ترسره کولو لپاره ګمارلي وو د هغه امرونو سره مقاومت وکړ. په ۱۹۹۲ کې، د روسيې لخوا د متحده ايالاتو او انگلستان سره يو درې اړخيز تړون لاسليک شو "ژمنه يې وکړه چې د بيولوژيکي وسلو پروګرامونه به پای ته ورسوي او تاسيسات به په خبريه موخو بدل کړي، مګر د تړون سره سم عمل - او د پخواني شوروي بابو ايجنټانو او تاسيساتو برخليک - لاهم تر ډيره حده غیر مستند دی."

د بهرنيو چارو وزارت د ۲۰۲۵ کال د اطاعت راپور وايي: "متحده ايالات ارزونه کوي چې روسيه د بيولوژيکي جګړې يو تهاجمي پروګرام ساتي او د BWC د لومړۍ او دوهمې مادې لاندې د خپلو مکلفيتونو څخه سرغړونه کوي ... د شوروي د تهاجمي پروګرام سره تړلي مهم پوځي بيولوژيکي تاسيسات د يلتسين د فرمان څخه نږدې ۳۰ کاله وروسته هم د لاسرسي وړ نه دي او شفاف نه دي."

د جیکبسن کتاب د شوروي د پټو بیولوژیکي وسلو پروگرام پر بنسټ والړ دی

د جیکبسن د کتاب وروستی برخه د قانون او نظم د ماتولو سره معامله کوي، ځکه چې پله ایز مرگ او ویره نیول کیږي او گډوډي رامینځته کوي. په نهایت کې، ولسمشر د بغاوت قانون پلي کوي، چې له مخې یې نظامي ځواکونه د امریکا په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره د مارشل لا د رامینځته کولو هڅه کوي. لکه څنګه چې دوی د درملو ستراتیژیک ملي زیرمې خوشې کولو په حال کې دي، د متحده ایالاتو د اردو د ساري ناروغیو د طبي څیړنې انستیتیوت کې ساینس پوهان خپل لومړني باکتریا نمونې ترلاسه کوي (د هغه اخته ښکار څخه چې په پلاس کې رامنځته شو او په سیمه ایز روغتون کې مړ شو).

مایکروبیولوژیستان د بایو کانتینینټ سوتونو کې نمونې معاینه کوي، او د طاعون کلتورونه کرل کیږي او په کوچنیو څارویو کې د انتي بیوتیک مقاومت لپاره ازموینې لپاره کارول کیږي. په ورته وخت کې، مایکروبیولوژیستان د نمونې څخه DNA استخراجوي او د لوړ سرعت ترتیب کولو ماشین ته یې تغذیه کوي ترڅو د ناروغۍ جینیاتي ګوتو نښې ترلاسه کړي.

هغه څه چې دوی کشف کوي ویرونکي دي - دا ژوندی موجود بایو انجینر شوی او "په خطرناک ډول د یوویشتمي پیری د هغه څه نسخې په څیر ښکاري چې روسي ساینس پوهانو د شوروي دورې د پټو بیولوژیکي وسلو پروگرامونو په جریان کې کار کاوه." دا د دوو ناروغیو ترکیب دی، یو په بل کې پټ دی، چې د "بوبي تریپ بایو وسلو" په نوم یادېږي، چې له مخې یې، وروسته له هغه چې یو څوک د نیومونیک طاعون سره اخته شي او ژر تر ژره انتي بیوتیکونه واخلې د دې انگیرني لاندې چې دوی به روغ شي، انتي بیوتیکونه د کیمیرا وسلو د بوبي تریپ میکانیزم رامینځته کوي - پدې افسانوي قضیه کې، د وینزویلا د اسکواین انسيفلايټس جین چې په پټه توګه د بیرسینیا پیسټیس جینوم ته ویشل شوی ترڅو د شدید عصبي نښو او مرګ لامل شي. په پایله کې، هیڅ درملنه نشته.

لکه څنګه چې اني جیکبسن اعلان کوي:

کتاب د غیر ضروري ویره رامینځته کولو لپاره ندي. دا د دې لپاره دی چې روښانه کړي چې اوس څه ممکنه دي، او څه په خطر کې دي. د ژوند انجینر کولو وسایل د هغو قوا عدو په پرتله ګړندي پرمختګ کوي چې دوی اداره کوي. دا تشه هغه ځای دی چې چېرې چې موجود خطر ژوند کوي. ټکی ویره نه ده؛ خبره فشار دی. د ساتونکو پټلۍ، نظارت او حساب ورکولو غوښتنه کول مخکې لدې چې ساینس زموږ د کنټرول وړتیا څخه تیر شي. مخکې لدې چې موږ یو څه نه بدلیدونکی حرکت وکړو.

که څه هم په سایبریا کې د حقیقي ژوند وضعیت به هیله مند نه وي چې د اني جیکبسن کتاب په څیر وي، دا باید موږ ته د پام کولو لامل شي. د بیولوژیکي وسلو کنوانسیون بڼه کولو هڅې په تیرو وختونو کې د BWC د پیاوړتیا لپاره جدي هڅې شوي مګر پرته له بریالیتوب څخه. یو اډ هاک گروپ له 1995 څخه تر 2001 پورې کار وکړ ترڅو یو پروتوکول رامینځته کړي چېرې چې ایالتونه به د تړون پورې اړوند تاسیساتو او فعالیتونو اعالمیې یوې نړیوالې ادارې ته وسپاري چې په ساحه کې معمول لیدنې ترسره کړي، او همدارنګه د شکمنو تاسیساتو او فعالیتونو تفتیش ننګوي. مګر مسوده د ولسمشر جورج ډبلیو بوش په مشرۍ د متحده ایالاتو لخوا رد شوه، چا چې استدلال وکړ چې دا کولی شي د متحده ایالاتو ملي امنیت ته زیان ورسوي. د ډیرو کلونو لپاره نور هیڅ نه دي پېښ شوي. اوس مهال یوه بله هڅه روانه ده، که څه هم پرمختګ ورو دی.

د بیولوژیکي او زهري وسلو د کنوانسیون (BWC) یوه کاري ډله د ۲۰۲۲ کال په بیاکتنیز کنفرانس کې جوړه شوه. دې ډلې

په تېرو څلورو کلونو کې په دوامداره توګه کار کړی ترڅو د ۲۰۲۷ کال د بیاکتنیز کنفرانس لپاره د وړاندیزونو مسوده چمتو کړي. د روان کال په اګست میاشت کې په خپله غونډه کې، دوی د متن پر ۹۰/۶ سلنه برخو هوکړې ته ورسېدل؛ خو د تصدیق د چوکاټونو، د لېږد پر کنټرولونو او مالي تمویل په اړه لا هم بنسټیز اختلافات شتون لري او کړکېچ هم لوړ دی.

د کاري ډلې مشر د بیرني حالت په اړه ټینګار وکړ، او استدلال یې وکړ چې د مصنوعي استخباراتو او بیولوژي ناڅاپي یوځای کیدل "نوي امنیتي ننګونې رامینځته کوي"، خبردارۍ یې ورکړ چې "ممکن د دې ګړندی پرمختللو وړتیاو او زموږ د ګډې وړتیا ترمنځ چې د دوی حکومتولی درک کړي او د دوی ناوړه ګټه اخیستنې مخه ونیسي، یوه تشه رامینځته شي".

موږ څه کولی شو

که څه هم ډیری یې د BWC پیاوړتیا په اړه په مستقیم ډول خبرو اترو باندې اغیزه نشي کولی، داسې شیان شتون لري چې موږ یې کولی شو د داسې هڅو ملاتړ وکړو او د مخ په زیاتیدونکي جدي خطرونو کمولو لپاره چې موږ ورسره مخ یو.

موږ ډاډه یو چې په راتلونکو منځ مهاله ټاکنو کې د ډیموکراتیکو نوماندانو لپاره رایه ورکړو، کوم چې په کانګرس کې د تنظیمي کنټرولونو ملاتړ کولو احتمال لري، او همدارنګه په څو اړخیزه توګه. موږ کولی شو د دې نوماندانو مالي ونډې او د دوی په کمپاینونو کې د کار کولو له لارې ملاتړ وکړو ترڅو ډاډ تر لاسه کړو چې دوی ټاکل کیږي، ځکه چې وخت لنډ دی. یوځل چې وټاکل شو، موږ کولی شو هڅه وکړو چې دوی په بیرني ډول مناسب پالیسي پلي کولو ته وهڅوو.

په هر صورت، څوک د انسانانو له منځه تلل غواړي؟ احتمال لري، زموږ څخه هيڅوک - مهمه نده چې موږ څومره ستړي شوي يو.

موږ کولی شو د گواښونو په اړه په پراخه کچه لوستلو سره ځان پوه کړو، په شمول د جیکبسن غوره کتابونه، او همدارنګه د موضوع په اړه د نظر ټوټې، لکه هغه چې ما د مصنوعي ذهانت او اتومي وسلو په اړه لیکلي دي. موږ کولی شو آنلاین څېړنه وکړو ترڅو د عامه مدافع سازمانونو کې د هغو گواښونو په وړاندې چې زموږ لپاره ځانګړې اندېښنه لري وپېژنو، پوځي شو، مالي ملاتړ وکړو او کار وکړو. موږ کولی شو د لاریونونو په لاریونونو کې ګډون وکړو او د ملګرو سره خپلې اندېښنې په اړه بحث وکړو، دوی وهڅوو چې فعال شي، ترڅو موږ وکولی شو د دې سختو خطرونو سره د مبارزې لپاره یوه لویه عامه حوزه جوړه کړو.

یو څو ورځې وړاندې، د اکتوبر په ۱۱مه، د روغتیا لپاره د ۲۱مې پېړۍ نړیوال گواښونو په اړه د لانسېټ کمیسیون په راتلونکو ۷۵ کلونو کې د انسان روغتیا ته ۱۷ لوی گواښونه روښانه کړل، او ټینګار یې وکړ چې، "د مصنوعي ذهانت ناوړه ګټه اخیستنه، په شمول د بایو وسلو، او د اتومي قحط سره اتومي شخړه [د اتومي ژمي له امله رامینځته شوی] په راتلونکو ۷۵ کلونو کې د ورکړیدو خطرونه لري." د مخ کېدو لپاره دومره ډیر موجود خطرونه شتون لري چې دا ځینې وختونه کولی شي ډیر دروند احساس وکړي او موږ د بې وسۍ حالت ته ورسوي کله چې هغه څه چې موږ ورته اړتیا لرو، پوځي یې، یو فعال چلند دی چې سرچینې ته وده ورکوي.

د ویروونکو معلوماتو څخه د ډډه کولو زموږ د طبیعي تمایل په منلو او له خپلو ویرو سره په مستقیم ډول مخامخ کېدو سره، موږ کولی شو د خپل ځان د وړتیا (self-efficacy) او ټولنیز مسؤلیت یو ریښتیني احساس ترلاسه کړو. په دې توګه، موږ کولی شو هغه کسان وژغورو چې ورسره مینه لرو؛ ډاډ ترلاسه کړو چې راتلونکي نسلونه وده کوي او پرمختګ کوي؛ هغه بډایه کلتوري میراث وساتو چې موږ رامینځته کړی دی؛ په ځمکه کې د نورو ژوندیو موجوداتو (نوعو) په زړه پورې تنوع خوندي کړو؛ او خپله ښکلي او بې سارې سیاره د هغو لیونیو او په رښتیا سره شریرو د سیسو څخه وژغورو — چې ډیری وختونه د عادي خلکو لخوا طرحه کیږي. دا خلک د سیالۍ په بهیرونو، د "هرڅوک همداسې کوي" په څیر استدلالونو، لوړو مالي ګټو، د وجدان د بې حسۍ، او غلطو افکارو له امله په داسې لارو برابر شوي چې د خورا تیاره او وحشتناک راتلونکي (dystopian future) لپاره زمینه برابروي.

ګیرت ایونز، د استرالیا پخوانی بهرنیو چارو وزیر، د "نړیوال بحران ګروپ" (International Crisis Group) پخوانی رییس او اجرايوي رییس، او د اتومي وسلو

د خپرېدو او بې وسلې کولو کمیسیون شریک رییس، پدې وروستیو کې د اتومي گواښ په اړه ویلي دي: "دا زموږ په خیر خلکو پورې اړه لري—هغه څوک چې په کلکه باور لري چې له اتومي وسلو څخه پاکه نړۍ هم ممکنه ده او هم اړینه—چې که څه هم اوس مهال څومره ناهیلې او خپل شوي هم وي، بیا هم راپورته شي او ددې موخې لپاره په پوره لیوالتیا او زړه سره مبارزې ته دوام ورکړي." زه وړاندیز کوم چې د هغه دا غوښتنه، د ټولو هغو گواښونو په وړاندې هم پلې کړو چې زموږ د شتون (وجود) لپاره خطر دي. په هر صورت، څوک غواړي چې د انسان نسل له منځه لاړ شي؟ یقیناً، هیڅوک نه—که څه هم موږ څومره ناهیلې یا بې تفاوته شوي یو. موږ باید د خپل نسل د بقا مسئولیت په غاړه واخلو او د انسانانو د ژوندې پاتې کیدو لاره غوره کړو.

----- په درناوي «18-10-2026»

.....